

MGA NANGUNGUNANG SALITA AT “COMMON
MISCUES “ SA PHIL-IRI O PHILIPPINE INFORMAL
READING INVENTORY PARA SA MGA
MAG-AARAL SA GRADE IV- VI

MGA SALITA:

ang	sa	may	na
niya	niyang	ng	nang
siya	kahit	dito	rin
at	lahat	loob	kanyang
lamang	hindi	upang	tulong
pang	isa	nangyari	nalaman
umalis	nagwika	mo	lang
kasamang	umimpis	kalsada	hanggang
kailangan	humingi	si	kay
pero	wala	silid	kaya
bahay	kung	ikot	nakita
lumabas	hayun	mga	kulay
Tuwang-tuwa	aking	alaga	alagang
minsan	malaking	aming	malamang

tumakbo	ito	mabilis	may
bahagya	ako	kong	binitbit
ipinakita	kay	tatay	masayang
maaasahan	balat	sumisigaw	bakit
ano	iyon	naman	tanong
lumapit	siya	ayaw	mahina
tinig	nga	ba	huwag
magtatapon	hayan	ka	natin
natapakan	nadulas	sinasadya	talaga
sinasadya	magtatapon	saan	basurahan
kung	gayon	ako	mabuti
biglang	narinig	ungol	alaga
tuta	dumungaw	nina	nakahiga
mukha	tumakbo	nasagasaan	Malungkot
bibilhin	tindahan	sumunod	akin
bumalik	kinabukasan	ingay	kard
inalis	takip	isang	magandang
katulad	inakap	napulot	pitaka
iyon	kawawa	May-ari	napulot
nagtataka	pangalan	sandaang	utos
tingnan	tarheta	Labing-isa	nabasa
kilala	umaga	tuwing	alam

isauli	tanghali	tanghaling	tapat
marami	Mag-aaral	umuwi	lilim
walang	masisilungan	kahit	saan
gitna	initan	dalang	balutan
mabilis	tabi	nagdadaan	ngunit
pinapansin	Paminsan-mins a	kanya	patuloy
matulin	lakad	dumating	nagmamadali
nagugutom	nakakaawang	ayos	nito
doon	kabilang	kanto	bakit
naligaw	iyon	pagod	inihatid
sumakay	ay	hinaplos	sabi
sinaunang	sistema	baybayin	mula
itaas	pababa	kaliwa	pakanan
balat	puno	kawayan	awiting
bayan	halaman	bugtong	alamat
tungkol	batas	proseso	tuluyang
maging	para	ating	bawat
dapat	sumaklaw	paksa	nakalahad
nito	anumang	tatlong	lpinag-uutos
nakalimbag	lalagdaan	Sinasang-ayun an	naman

Ipinairal	ibalik	kinikilala	kalakip
gitna	initan	dalang	balutan
mabilis	tabi	nagdadaan	ngunit
pinapansin	Paminsan-minsan	kanya	patuloy
matulin	lakad	dumating	nagmamadali
nagugutom	nakakaawang	ayos	nito
doon	kabilang	kanto	bakit
naligaw	iyon	pagod	inihatid
sumakay	ay	hinaplos	sabi
pinapansin	Paminsan-minsa	kanya	patuloy
matulin	lakad	dumating	nagmamadali
sinaunang	sistema	baybayin	mula
itaas	pababa	kaliwa	pakanan
balat	puno	kawayan	awiting
bayan	halaman	bugtong	alamat
tungkol	batas	proseso	tuluyang
maging	para	ating	bawat
dapat	sumaklaw	paksa	nakalahad
nito	anumang	tatlong	Ipinag-uutos
nakalimbag	lalagdaan	Sinasang-ayunan	naman
Ipinairal	ibalik	kinikilala	kalakip

tutol	talakayin	bagong	nila
yari	inayos	gamit	natutong
Mag-alaga	araro	pantubig	ginawa
buhay	maniwala	naging	paraan
inayos	natutong	pinakaunang	ginamitan
araro	produkto	pangangaso	kasangkapan
putik	pinakamagan da	sinasabi	maniwala
yumao	labi	lipunan	ginalawan
pumunta	malayo	nakita	nakatira
bukid	marami	alaga	paborito
pangalan	halaman	alaga	baboy
manok	hayop	gumigising	tuwing
umaga	masaya	kapag	naririnig
tilaok	magpalipad	gusto	niyaya
maglaro	kakambal	saranggola	makukulay
kambal	pinalipad	agad	mataas
napansin	malungkot	mukha	nakatingin
tuturuan	lipad	paano	paliparin
tumingin	ipinakita	saglit	wika
salamat	natatapos	gawain	nakangiti
nagtutulungan	pangarap	kasama	sumalubong
pagdating	tiyuhin	tanong	banal

sambahan	nangangarap	makapunta	mapalad
narating	isinasagawa	ngayon	pinakabanal
gawain	Pag-alala	aklat	tinatawag
ipinahayag	alam	aklat	Nag-aayuno
pagsikat	araw	ipakita	pagsisisi
kasalanan	makapunta	tagtuyot	bumababa
nagkukulang	matatagpuan	karatig	epekto
inumun	kailangang	mahihirapan	kagubatan
apektado	sobra	nagdudulot	tulong
iwasan	buhayin	kabubdukan	taglay
Sari-sari	pagguho	tubig	lupa
subalit	nanganganib	ligaw	Unti-unti
nagaganap	kalamidad	biglaan	pook
muli	kapalit	natuwa	malawak
lumaki	sinisira	tirahan	karagatan
ekonomiya	lumalabag	bahagi	dahilan
kalaro	gutom	mabilis	matalino
sarili	Likod-bahay	bunga	ngayon
bintana	luha	parol	kinabukasan
ingatan	gabay	pangaral	napawi
lungkot	napangiti	bulaklak	lungsod
maiangat	malagim	Tuwing	kalsada

dumadayo	kuweba	tanyag	hugis
ilog	haba	kagandahan	bilang
tahanan	makapal	bakawan	baybayin
dayuhan	maging	mula	maliban
bangka	bisita	turista	Tabing-dagat
buhangin	kasaysayan	kabisera	lalawigan
tawag	mayaman	yaman	ginagampanan
digmaan	nagtayo	puwersa	pansamantala
tanyag	nasa	habang	paliparan
pamilya	syudad	paliparan	munisipalidad
mesa	bola	baso	gitara
bintana	luha	parol	kinabukasan
ingatan	gabay	pangaral	napawi
lungkot	napangiti	bulaklak	lungsod
maiangat	malagim	Tuwing	kalsada
dumadayo	kuweba	tanyag	hugis
ilog	haba	kagandahan	bilang
tahanan	makapal	bakawan	baybayin
dayuhan	maging	mula	maliban
bangka	bisita	turista	Tabing-dagat
buhangin	kasaysayan	kabisera	lalawigan

tawag	mayaman	yaman	ginagampanan
digmaan	nagtayo	puwersa	pansamantala
tanyag	nasa	habang	paliparan
pamilya	syudad	paliparan	munisipalidad
mesa	bola	baso	gitara
sakit	talaga	lahat	mapuksa
bayani	kasapi	sumulat	katulad
pamumuno	kalayaan	kilusan	sumuko
kalayaan	makamit	hinatulan	hangad
sako	tali	laso	ibon
hinanap	hinihintay	laruan	kausap
pareho	tansan	gulong	katawan
hilahin	talian	sabik	luma
masigla	masipag	ginto	ngayon
agad	mahalag	dapat	kawal
himagsikan	ayon	kinatawan	naging
mahusay	batas	puno	kapaligiran
ugat	sangkap	langis	daanan
gata	protina	ubod	talambuhay
asawa	halalan	namalagi	lumalala
bigyan	laban	binaril	pambansa
ayaw	mahusay	mahihirap	mayayaman

pantay	abogado	pangulo	minatamis
kaysa	panlunas	karamdaman	halip
militar	puso	inatake	pinayagan
kundisyon	Pag-asa	subalit	Nag-abang
tumigil	pinakabata	senador	governador
pinakasalan	ipinanganak	kinailangang	tuwing
magpagamot	bansa	lumabas	magsasalita
edad	lima	umuwi	gabi
makakita	naglalakad	habang	sarili
isang	dulo	pumasok	agad
dito	kumain	mabusog	kahit
inubos	lahat	pagkain	loob
lungga	kanyang	halos	malaki
pumutok	tiyan	lalabas	lamang
napansin	hindi	labasan	upang
tulong	dumating	aso	nalaman
bago	umalis	nagwika	hintayin
tiyan	Kuting	kasama	puti
itim	kahon	magkahalo	aking
magalit	minsan	bakuran	aming
tinahulan	nakatali	nagulat	tumakbo
palabas	bakuran	kagabi	naitali

panay	ungol	Maya-maya	biglang
lumukso	kanyang	tulugan	hinabol
Dali-dali	alaga	napatay	daga
ginalaw	buntot	makita	ipinakita
hinimas	talagang	sabi	saging
balat	nagtapon	galit	sagot
biglang	bahay	sumigaw	nina
tuta	nakahiga	dugo	mukha
tumakbo	malungkot	kapatid	paliwanag
ayaw	kumain	maglaro	paliwanag
naiisip	nagising	tabi	basket
kard	nakasulat	inakap	regalo
napulot	daan	Tuwang-tuwa	tanong
pitaka	lamang	pera	magkano
isasauli	baka	utos	tingnan
dalawa	sampalok	nabasa	kilala
May-ari	umaga	yaya	nagmamadali
walang	masisilungan	kahit	balutan
Palinga-linga	matanda	babae	hinahanap
nagdadaan	napapaligon	patuloy	dumating
makauwi	nagugutom	napansin	nakakaawa
ayos	naligaw	istasyon	kanto

kabilang	inihatid	sumakay	pagod
pagpapalain	ulo	pagsulat	binubuo
katinig	patinig	buho	malapad
himaymay	panitika	bayan	alamat
salawikain	epiko	bayani	proseso
maipatupad	pinagtibay	nakalahad	pamagat
kapulongan	mapagtibay	pamamahagi	kagawad
kopya	kongreso	ihaharap	lalagdaan
ibalik	kinikilala	pinakinis	kinailangan
nagpaunlad	pangangaso	putik	yari
pagsama	yumao	depende	buwaya
hanggang	makukulay	tuturuan	nakangiti
tagtuyot	imbakan	kukulangin	mag-apoy
orkidyas	pinamumugaran	tumutugon	nabigyan
inaasahan	kasaganaan	kagandahan	ikinabubuhay
kemikal	dumami	agrikultura	kagawaran
masugpo	pagbabawal	pagbubuo	nagbubuhay
dahilan	industriya	pating	dilis
taniman	mali	kasinlaki	isinabit
magpapaalala	napangiti	ipinagdiriwang	inaabangan
pinakasikat	ipinakikita	pinalolooban	tinatayang

nagsisilbing	kinagigiliwan	pansamantala	nakapagpapatu nay
iproklamang	munisipalidad	bulate	tumilaok
mangingisda	tau-tauhan	makalilimutan	pinakaaktibo
pinakamatindi	natitira	pagkalipas	Itinuturing
nagbubuhay	pagkakasakit	binibigyan	pinakamabisa
makaiiwas	pakikipaglaban	manunumbalik	assemblya

MGA PARIRALA:

isang asong gutom na gutom	naglalakad sa kalsada
ibinulong niya sa sarili	kailangan niyang makita
isang lunggang puno ng pagkain	hanggang mabusog
sa kanyang kabusugan	magkasya sa labasan
sumigaw siya	upang humingi ng tulong
nalaman niya ang nangyari	kasamang aso
umimpis ang tiyan mo	hanap nang hanap
kay muning	dala ni Susan
ang lalagyan	ng papagkain
may laman	pero wala
si muning	ng bahay
wala rin siya	sa silid
nasaan kaya	bumaba ng bahay

hinanap niya	kung naroon
ikot na siya ng ikot	hindi parin
nakita niya	baka lumabas
nasa loob	may mga kasama
sa loob ng kahon	itim na kulay
tuwang-tuwang siya	aking alagang aso
masamang magalit	may pumasok
kung hindi lamang	nang mahigpit
malamang na habulin	hindi ko naitali
tinahulan siya	nang malakas
dali-dali kong sinilip	aking alaga
bahagya pa niyang	kaagad kong bintbit
talagang maasahan	ang sumisigaw
ito naman	ang tanong
lumapit siya	ayaw niya
ang kanyang ate	kanyang tinig
na nga ba	huwag ka
nang magtatapon	ang basurahan
hayan, natapakan	hindi sinasadya
kung gayon	sabi ni

labas ng bahay	narinig niya
malakas na ungol	alaga niyang tuta
dumungaw siya	nasagasaan siya
may bibilhin	sa tindahan
sumusunod siya	sa akin
bumalik siya	kinabukasan ay
sa kard	para kay Leah
mula kina	inalis ni Leah
takip ng basket	isang magandang tuta
katulad na katulad	napulot mo
sandaang piso	tuwang -tuwang sabi
may-ari ng pitaka	kawawa naman
may pangalan	isang tarheta
labing – isa lamang	tuwing umaga
alam ko rin	isauli natin
tanghaling tapat	sa mga mag-aaral
nagmamadali nang umuwi	ngunit hindi siya
napapaligon sa kanya	pinapansin ng mga bata

paminsan-minsan ay	matulin nilang lakad
nagugutom na kasi	hinaplos si Nelia
ang sabi nito	sistema ng pagsulat
sinaunang pilipino	ang baybayin
mula itaas pababa	kaliwa pakanan
balat ng puno	awiting bayan
isang bayani	dagta ng mga halaman
tungkol sa pakikipagsapalaran	ating mga ninuno
tuluyang maging batas	bawat panukalang-batas
dapat sumaklaw	anumang kapulungan
sinang-ayunan niya	hindi naman
ipinaiiral niya	kalakip nito
tutol laban sa	muling talakayin
bagong pangangailangan	kinailangan nila
pinakinis at inayos	natutong magtanom
magsaka at mag-alaga	ararong bato
sasakyang pantubig	maniwala sa buhay
ginawa nilang pagsama	iba't ibang paraan

nakita nila	nakatira sa bukid
hayop sa bukid	maraming alaga
alagang baboy	kanyang paborito
pangalan ng manok	mga saranggola
pinalapad agad	paliparin ang saranggola
tumingin si Noli	paano magpalipad
natatapos agad	kasama si Jamil
sumalubong sa pagdating	tanong ni Jamil
banal na sambahan	nangangarap na makapunta
mapalad ako	narating ko iyon
ngayon ang Ramadan	pinakabanal na gawain
pag-alala ito	banal na aklat
tinatawag na koran	doon ipinahayag
alam ko po	nag-aayuno tayo
pagsikat ng araw	ipakita ang pagsisi
nagawa nating kasalanan	makapunta sa Mecca
bumaba ang water level	nagkukulang sa suplay
matatagpuan sa Lungsod Quezon	karatig probinsiya

epektong dulot	iba pang pangangailangan
mahihirapan sa epekto	halaman at kagubatan
apektadong taniman	sobrang init
nagdudulot ng sunog	tulong sa panahon
iwasang aksayahin	ang mga kabundukan
taglay nito	sari-saring mga halaman
pagguho ng lupa	pagdaloy ng tubig
subalit marami	ang nanganganib
nagaganap na mga kalamidad	biglaang pagbaha
iba't ibang pook	malawak na karagatan
sinisira ang mga <i>coral reefs</i>	tirahan ng mga isda
lumalabag sa batas	bahagi ng ekonomiya
pumunta sa lawa	mga kalaro niya
matalino talaga	nasa likod-bahay
liit naman ang bunga	hinawakan ang parol
sa may bintana	magandang kinabukasan
tuwing Pebrero	bulaklak sa lungsod
kilala ng lungsod	maingat muli

malagim na lindol	tanyag na pook
pinaloloban ng ilog	kamangha-manghang hugis
makapal na kagubatan	halamang bakawan
Pilipino man o dayuhan	sa loob ng kweba
paglangoy sa tubig-dagat	puti ang buhangin
kabisera ng lalawigan	mayaman sa yamang tubig
ginampanang papel	militar ang puwersa
syudad na ito	paliparan sa Tacloban
naging munisipalidad	bola sa baso
gitara niya	kulay pula
bigay ito	papunta sa parke
nahulog sa bato	umaga sa bukirin
maganda mong boses	ginugunita sa pista
pinakatatampok	karaniwang may taas
kanyang mga magulang	kaibigan at kaklase
bulkan sa bansa	bagamit mapanganib
lupang sakahan	ang may sakit
mapuksa ang mga lamok	katulad ng fogging
iginiit ng DOH	ng mga paraang ito
mahalaga talaga	pakikiisa ng bawat mamamayan

mamamayan sa komunidad	pinakamabisang paraan
upang mapuksa	ang sakit na ito
maraming mga bayani	pananakop ng mga Amerikano
orihinal na kasapi	binuo noon
sa pakikipagkaibigan	pamahalaang Amerikano
nagtatag siya	sa katagalugan
kanyang mga kasama	sumulat ng saligang batas
nagtakda ng pamamaraan	Republika ng Pilipinas
itinatag ni	ipinahayag niya
ang pakikipaglaban	upang makamit
ang kalayaan	sa loob ng
apat na taon	naging matagumpay
kanyang kilusan	naging problema
ginamit ng	sa pamumuno ni
isang kilalang lider	mga manggagawa
himuking sumuko	isang Pilipino
nahimok ni	dahil sa pangako
hindi sila parurusahan	sa kanyang pagsuko
manunumbalik ang	katahimikan ng bansa
magiging simula	ng pagtatag
naniwala sa	sa mga sinabi ni

kanyang pagsuko	ay makapagpapadali
binubuo ng mga	kanyang pangkat
arestuhin ng mga	konstabularyong Pilipino
sa isang kasiyahan	pinaratangan ng
maraming kasalanan	ngunit di siya natinag
tanging hangad niya	makamit ng bansa
ang kalayaan	hinatulan siya
noong Setyembre	may sako
nasa mesa	pula ang tali
tali ng sako	ibon ni Islaw
alagang ibon	puti si Ising
binibigyan ng pagkain	sa alaga niya
isang araw	nakawala sa hawla
hinanap ni	hindi nakita
naroon na	hinintay na siya
kausap ni	loob ng bahay
kausap ni	gusto nilang maglaro
walang dalang laruan	alam ko na
gumawa tayo	laruang dyip
ihanda muna	takip ng buti
para sa gulong	kailangan natin
maghanap ng kahon	para sa katawan

manghingi naman	kapirasong tela
kay nanay	para sa upuan
paano kaya	kahit walang bateriya
talian natin	sabik na sabik
darating na kasi	dalawang taon
sa paliparan	lumang jeep
makapunta roon	susundin nila
naghintay sila	hindi pa kasi
eroplanong sinasakyan	hindi nagtagal
may narinig na tinig	malakas na sigaw
makita ang mag- ama	takbo ng mabilis
palapit kay	pasalubong sa iyo
mas gusto ko po	wikang pambansa
oras ay ginto	manggagawa ngayon
naging kinatawan	naging kawal
ayon sa kanya	ipagbubukas pa
mahusay sa batas	Isang abogado
naging pangulo	senado ng Pilipinas
malasariling pamahalaan	katarungang panlipunan
sa pamamagitan ng	binigyan niya
ang mahihirap at mayayaman	pantay na pagpapahalaga

sa pagkakaroon natin	kung hindi dahil sa kanya
sa lahat ng Pilipino	Saang panig ng bansa
mga produktong ibinebenta	tinaguriang puno ng buhay
mula ugat hanggang dahon	ginagawang buko salad
ginagamit din ito	sangkap sa paggawa
nadiskubre rin niya	ginagawang suka at alak
ginagamit pang panlunas	ipinanganak noon
pinakasalan niya	dinampot ng militar
kinailangang operahan	naghahangad ng pagbabago
mahigit dalawang milyon	sa pagdaan ng karosa
papunta sa Maynila	naglalakad sa kalsada
asong gutom na gutom	nang makakita siya
agad siyang pumasok	kahit busog na
inubos ang lahat	ang malaki niyang tiyan
hindi na magkasya	nalaman ang nangyari
bago ito umalis	hintayin mo nalang
may laman na	nakita ni Susan
kuting ang kasama	sa aming bakuran
nagulat ang manok	panay ang ungol niya
biglang lumukso	sa kanyang tulugan
ginalaw ang kanyang buntot	nang makita ako

masayang hinimas	lakas ng kanyang singaw
balat ng saging	nang magtatapon nito
natapakan ko ang balat	may biglang sumigaw
nakahiga at may dugo	malungkot na sabi
paliwanag n Bong	ang takip ng baso
katulad ni Dagul	inakap ni Lea
may napulot ako	pitakang may lamang pera
magkano ang pera	mapalad ako
isasauli natin	nagtataka si Luis
ang loob ng pitaka	baka may pangalan
nagmamadali ng umuwi	masisilungan kahit saan
isang matandang babae	parang may hinahanap
mabilis na nagdadaan	may ilang batang napalingon
ngunit patuloy pa rin	nagugutom na kasi
ang nakakaawang ayos	sa istasyon ng bus
bago sumakay	pagpapalain ka
hinabing himaymay ng halaman	sa pakikipagsapalaran
nabibilang sa mga epiko	pinagdadaanang proseso
isang panukalang batas	para maipatupad
panukalang-batas na pinagtibay	isang paksa lamang

dapat nakalahad	sa tatlong pagbasa
sa magkakahiwalay na araw	pamamahagi ng nakalimbag na kopya
sa mga kagawad ng kapulungan	mapagtitibay ng kongreso
ihaharap sa pangulo	kapangyarihang betohan
sa panukalang batas	lubos na pinakinis
pinakaunang produkto	sinaunang tao
nagpaunlad ng pagsasaka	kasangkapang yari sa putik
pinakamagandang halimbawa	pagsama ng mga gamit ng yumao
depende sa lipunang ginalawan	nakangiti na si Noli
ngayon po kayo nagpunta	pangarap ko rin
sa mga imbakan	ang pinagkukunan ng tubig
magkakasakit ang mga hayop	maaaring mag-apoy
hindi mahahalagang bagay	nakalulunas ng ibang karamdaman
mga ligaw na mga bulaklak	tumutulong sa pagtigil ng erosyon
sa pangunguna at pakikipagtulungan	pagkasira ng kabundukan
nabigyan ng solusyon	kapalit ng mga pinutol

darating ang panahon	manunumbalik ang kagandahan
mga pribadong kumpanya	malaki ang naitutulong
malimit na inaabuso	nagsasagawa ng mga proyekto
karagatan sa buong bansa	nagbubuhay sa sector
kailangang alagaan	ito ang mga dahilan
malaki at mabangis	para matulungan ang sarili
sa silong ng mga punong duhat	gumagapang lamang sa lupa
pagkagawa ng Diyos	kasinlaki ng pakwan
pailing na sinabi	nilagyan niya ng ilaw
tandang-tanda niya	noong nakaraang pasko
magsisilbi itong gabay	paliwanag ng ama

MGA PANGUNGUSAP:

Kumain siya hanggang mabusog.

Kahit busog na ay kumain pa rin.

Inubos nya ang lahat ng pagkain sa loob ng lungga.

Halos pumutok ang malaki niyang tiyan sa kanyang kabusugan.

Sumigaw siya upang humingi ng tulong.

Dumating ang isa pang aso at nalaman ang nangyari.

Hanap nang hanap si Susan kay Muning.

Dala ni Susan ang lalagyan ng pagkain.

May laman na ang lalagyan.

Wala siya sa kusina at wala rin siya sa silid.

Bumaba ng bahay si Susan.

Ikot na siya nang ikot, pero hindi pa rin niya nakita.

Baka lumabas ito ng bahay.

Nasa loob siya ng kahon.

May mga kasama si Muning sa loob ng kahon.

Tuwang-tuwa si Susan!

May biglang sumigaw sa labas ng bahay nina Lea.

Narinig niya ang malakas na ungol ni Dagul na alaga niyang tuta.

Dumungaw si Lea sa bintana.

Nakita niya ang kanyang tuta sa daan.

Nakahiga at may dugo ito sa mukha.

Tumakbo siya sa labas.

Patay na si Dagul dahil nasagasaan siya ng dyip.

May bibilhin ako sa tindahan at sumunod siya sa akin.

Bumalik si Lea sa bahay.

Ayaw niyang kumain at maglaro.

Naiisip niya si Dagul.

Kinabukasan ay Pasko na!

Nagising siya sa ingay.

Sa tabi niya ay may basket na may kard.

Inalis ni niya ang takip ng basket.

Nakita niya ang isang magandang tuta.

Ito ay katulad na katulad ni Dagul.

Tuwang-tuwa si Luis.

Nakapulot ako ng pitakang may lamang pera.

Isasauli niya ang pera sa may ari.

Tiningnan ng dalawa nang mabuti ang loob ng
pitaka.

Isang tarheta ang nakita ni Luis.

Kilala ko ang may-ari ng sasakyan.

Nakikita ko siya tuwing umaga.

Alam ko rin ang kanyang bahay.

Sige, isauli natin ang damit.

Marami sa mga mag-aaral ang nagmamadali nang umuwi.

Walang lilim na masisilungan kahit saan.

Sa gitna ng initan ay may isang matandang babaeng may dalang malaking balutan.

Palinga-linga ang Ginang tila may hinahanap ito.

Maraming batang mabilis na nagdadaan sa tabi.

Hindi siya pinapansin ng mga bata.

May ilang batang napapalingon sa kanya.

Patuloy pa rin ang matulin nilang lakad.

Dumating si Nelia na nagmamadali na makauwi.

Nagugutom na daw siya.

Napansin niya ang matanda.

Nakita niya ang nakakaawang ayos nito.

Kahit na pagod siya, inihatid niya ang matanda.

Bago sumakay sa bus ang matanda ay hinaplos ang bata sa ulo.

Ang sistema ng pagsulat ng sinaunang Pilipino ay ang baybayin.

Ang pagsulat ay mula itaas pababa at mula kaliwa pakanan.

Ang sinusulatan ay balat ng puno, buho ng kawayan, malapad na dahon, o hinabing himaymay ng halaman.

Ang panulat ay matulis na kawayang patpat o kahoy.

Ang tinta at tina ay mula sa dagta ng mga halaman.

Ang panitikan ay binubuo ng mga awiting bayan,
kuwentong bayan, alamat, pabula, salawikain,
bugtong, at epiko.

Halimbawa ng ating mga alamat ay ang Alamat ni
Mariang Makiling.

Ang epiko naman ay isang mahabang tula tungkol sa
pakikipagsapalaran ng isang bayani.

May pinagdadaanang proseso ang isang
panukalang-batas.

Ang bawat panukalang-batas na pinagtibay ng
Kongreso ay dapat sumaklaw ng isang paksa lamang.

Ang anumang kapulungan ay pinagtitibay sa tatlong
pagbasa sa magkakahiwalay na araw.

Ipinag-uutos ang pamamahagi ng nakalimbag na kopya nito sa mga kagawad ng kapulungan.

Ang bawat panukalang-batas na mapagtitibay ng Kongreso ay ihaharap sa pangulo bago maging batas.

Lalagdaan ng pangulo kung sinasang-ayunan niya ito.

Ipaiiral ang kapangyarihang betohan at ibalik sa Kongreso.

Kalakip ang kanyang mga tutol laban sa panukalangbatas upang muling talakayin ang mga ito.

Sa pagdaan ng mga panahon nagkaroon ng bagong pangangailangan ang mga sinaunang tao.

Kinailangan ng mga bagong kagamitang yari rin sa mga bato na lubos na pinakinis at inayos.

Sa paglabas ng mga gamit na ito ay dumating ang Panahon ng Bagong Bato.

Ang mga tao ay natutong magtanim, magsaka at mag-alaga ng mga hayop.

Palay ang sinasabing pinakaunang produkto ng mga sinaunang tao na ginamitan ng ararong bato na lalong nagpaunlad ng pagsasaka.

Patuloy ang kanilang pangangaso kahit gumawa na ng mga sasakyang pantubig.

Natutong gumawa at gumamit ang mga tao ng mga kasangkapang yari sa putik.

Nagsimula silang maniwala sa buhay pagkatapos ng kamatayan.

Mapapatunayan sa pamamagitan ng ginawa nilang pagsama ng mga gamit ng yumao sa kanilang mga labi.

May iba't ibang paraan na ginagawa sa mga labi depende sa lipunang ginalawan ng yumao.

Si Brownie ay aking alagang aso.

Ang aking alaga ay masamang magalit.

Minsan ay may pumasok na malaking manok sa aming bakuran.

Kaagad itong tinahulan.

Kung hindi siya nakatali nang mahigpit ay malamang na habulin niya ito.

Nagulat ang manok at tumakbo ito nang mabilis
palabas ng bakuran.

Kagabi ay hindi ko siya naitali.

Panay ang ungol niya.

May tinahulan siya nang malakas.

Dali-dali kong sinilip ang aking alaga.

May napatay siyang daga!

Bahagya niyang ginalaw ang kanyang buntot nang
makita ako.

Kaagad na binitbit sa buntot ang daga at ipinakita
kay Tatay.

Masayang hinimas ni Tatay ang aso.

Talagang maaasahan ang aso.

Kay lakas ng kanyang sigaw.

Lumapit siya kay Mina.

Ayaw niyang sumigaw pa ang kanyang ate.

Sino ang nagtapon nito?

Galit siya sa nagtapon ng balat ng saging.

Mahina ang kanyang sagot.

Mahina ang kanyang tinig.

Huwag ka nang magtatapon ditto.!

Sa basurahan ka magtatapon.

Hayan ang basurahan natin.

Hindi na ako magtatapon ng balat ng saging kahit
saan.

Sa basurahan na ako magtatapon.

Pumunta sa lawa si Tito.

Kasama si Lina sa lawa.

Malayo ang lawa.

Nakita nila ang palaka.

Nakita nila ang bibe.

Nakita rin nila ang buwaya.

Naku! Ang laki ng buwaya!

Si Mila ay nakatira sa bukid.

Maraming hayop sa bukid.

Marami ring halaman sa bukid.

Maraming alagang hayop si Mila.

May alagang siyang baboy.

May alaga din siyang baka at kambing.

Ang manok ang kanyang paborito.

Tiko ang pangalan nito.

Siya ang gumigising kay Mila tuwing umaga.

Masaya siya kapag naririnig ang tilaok ng manok.

Maganda ang panahon.

Gustong maglaro ni Niko.

Pumunta ang kambal sa labas.

May dala silang mga saranggola.

Malungkot ang mukha ni Noli habang nakatingin kay

Niko.

Ipinakita niya kung paano magpalipad.

Ilang saglit pa, nakangiti na si Noli.

Kasama si Jamil, isang batang Muslim, sa sumalubong

sa pagdating ng kanyang tiyuhin.

Saan po ba kayo galing?

Ang Mecca ay ang banal na sambahan nating mga

Muslim.

Bawat isa sa atin ay nangangarap na makapunta.

Mapalad ako dahil narating ko iyon.

Ang Ramadan ay ang pinakabanal na gawain ng mga Muslim.

Ang ating banal na aklat ay tinatawag na Koran.

Doon ipinahayag na sugo ni Allah si Mohammed.

Alam ko po ang Ramadan.

Nag-aayuno tayo at hindi kumakain mula sa pagsikat ng araw hanggang hapon.

Isang paraan ito upang ipakita ang pagsisisi sa nagawa nating kasalanan.

Maraming salamat mga bata.

Natatapos agad ang gawain kung nagtutulungan.

Tagtuyot ang hatid ng El Niño.

Bumababa ang water level at nagkukulang sa suplay ng tubig sa mga anyong tubig.

Nagkukulang sa suplay ng tubig sa mga imbakan gaya ng La Mesa Dam.

May pinagkukunan ng tubig sa Kamaynilaan at sa mga karatig probinsya.

Malaki ang epektong dulot ng El Niño sa buhay ng tao.

Kukulangin ang suplay ng tubig na inumin at gagamiting tubig para sa iba pang pangangailangan.

Hindi lamang tao ang mahihirapan sa epekto ng tagtuyot.

Kung kulang ang tubig ay magkakasakit ang mga hayop at maari rin silang mamatay.

Ang tubig ay kailangan din ng mga halaman at kagubatan.

Maraming apektadong taniman kung kulang ang patubig.

Dahil sa sobrang init, maaaring mag-apoy ang mga puno na nagdudulot ng sunog.

Isang malaking tulong sa panahon ng El Niño ay ang pagtitipid ng tubig.

Iwasang aksayahin at gamitin ang tubig sa hindi mahahalagang bagay.

Ang mga kabundukan ay isa sa magagandang tanawin sa ating kapaligiran.

Ang mga punungkahoy ay nagbibigay ng ating mga pangangailangan.

Makikita ang sari-saring mga halaman na nakalulunas ng ibang karamdaman.

Ang mga punungkahoy at iba pang halaman ay tumutulong sa pagpigil ng pagguho ng lupa dulot ng ulan o baha.

Nagsisilbi itong watershed para sa sapat na pagdaloy ng tubig.

Marami sa mga kabundukan natin ang nanganganib.

Ang dating lugar na pinamumugaran ng mga ibon at mga ligaw na bulaklak ay unti-unti nang nasisira.

Dahil sa pagputol ng mga punungkahoy, marami na ang nagaganap na mga kalamidad.

Ang pagkasira ng kabundukan ay nabigyan ng solusyon.

Ang reforestation o muling pagtatanim ng puno
kapalit ng mga pinutol o namatay na mga puno ay isa
sa mga programa ng DENR.

Maraming tao ang natuwa.

Darating ang panahon na manunumbalik ang
kagandahan at kasaganaan ng mga kabundukan.

Sa dagat nakatira si Dilis.

Kalaro ang mga maliliit na isda.

Sila ay masaya.

Nasa dagat si Pating.

Malaki at mabangis siya.

Nagtago siya sa ilalim ng korales.

Hindi siya nakain ni Pating.

Matalino talaga ito.

Dapat maging matalino para matulungan ang sarili.

Pumunta siya sa silong ng punong duhat.

Ang laki ng punong ito, ang liit naman ng bunga.

Nakita rin niya sa may taniman ang halaman ng pakwan.

Ang pakwan na gumagapang lamang sa lupa.

Mali kaya ang pagkagawa ng Diyos?

Biglang nalaglag ang isang bunga ng duhat.

Tama pala ang Diyos.

Kung kasinlaki ng pakwan ang duhat, may bukol ang ulo ko ngayon.

Disyembre na naman.

Tumulo ang masaganang luha sa mga mata ni Julia.

Nakikita ang nakasabit na parol sa sulok ng kanilang bahay.

Nilagyan niya ng ilaw ang parol at isinabit ito sa may bintana.

Tandangtanda niya pa ang kasiyahan nilang mag-anak noong nakaraang Pasko.

Huwag kayong malulungkot.

Aalis ako upang mabigyan kayo ng magandang kinabukasan.

Magsisilbing gabay sa inyong mga gagawin.

Ito ang magpapaalaala sa amin sa kanya at sa kanyang mga pangaral.

Napawi ang lungkot ni Julia at napangiti siya sabay kuha sa parol.

Ipinagdiriwang ang pista ng mga bulaklak sa Lungsod ng Baguio.

Ang kahulugan ng Panagbenga ay panahon ng pagbukadkad ng bulaklak.

Binibigyang halaga sa pista ang naggagandahang bulaklak kung saan kilala ang lungsod na ito.

Isinagawa para maiangat muli ang Lungsod ng Baguio mula sa malagim na lindol noong 1990.

Maraming gawain ang makikita sa pagdiriwang.

Ang pinakasikat at inaabangang gawain tuwing pista ng bulaklak ay ang parada.

May sayawan sa kalsada at pagtugtog ng mga banda.

Pinakabida ang mga higanteng karosa na puno ng mga magaganda at mababangong bulaklak.

Ipinapakita ng mga Pilipino ang kanilang pagiging malikhain at pagiging matulungin.

Ipinaparada ang mga ito sa malalaking kalsada ng lungsod.

Makikita sa paligid ng ilog ang kabundukan at kagubatan.

Ang makapal na kagubatan ang nagsisilbing tahanan ng ilang hayop na pambihira.

Sa baybayin makikita ang halamang bakawan at mga coral reefs.

Marami pang maaaring gawin na ikasasaya ng mga turista.

Kinagigiliwan ng mga bisita ang paglangoy sa
tabindagat na puti ang buhangin.

Naku! Ang bola!

Hala! Nabasa ang relo!

Kulay pula at may bulaklak na puti ito.

Hawak ni Lana ang gitara habang naglalakad.

Naglalakad papunta sa parke.

Tumama ang paa sa isang malaking bato.

Nahulog sa bato ang gitara.

Umaga na sa bukirin.

Maagang lumabas si Bulate.

Nais niyang masakatan ng araw.

Nais ko munang marinig ang maganda mong boses.

Natuwa si Tandang sa sinabi ni Bulate.

Alam ni Tandang na maganda ang boses niya.

Tumilaok siya nang mahaba.

Ang hindi niya alam, nagtago na si Bulate sa ilalim ng lupa.

Isinama si Heber ng kanyang Tito Mar sa Rizal upang makapagbakasyon.

Masaya siya dahil nakita niya sa unang pagkakataon ang Pista ng mga Higantes.

Ginugunita sa pista ang patron ng mga mangingisda na si San Clemente.

Pinakatampok ang matatangkad na tau-tauhang yari sa papel.

Dinamitan at nilagyan ng makukulay na palamuti upang mas maging kaakit-akit sa manonood.

Ang mga higante ay karaniwang may taas na apat hanggang limang talampakan o sampu hanggang labindalawang talampakan.

Ang mga deboto ay nakasuot ng damit-mangingisda.

Hiniram ni Heber ang camera ni Tito Mar at kumuha siya ng maraming litrato.

Gusto niyang ipakita ang mga ito sa kanyang mga magulang.

Ipakikita rin niya sa kanyang mga kaibigan at kaklase.

Hinding hindi niya makalilimutan ang araw na ito.

Isa sa mga ipinagmamalaking bulkan sa bansa ang Bulkang Mayon na matatagpuan sa Albay.

Dinarayo ito ng mga dayuhang bisita maging ng mga kapwa Pilipino.

Sinasabing ang Bulkang Mayon ang pinakaaktibong bulkan sa Pilipinas dahil sa dalas ng pagsabog nito.

Maraming nasirang bahay sa paligid.

Ang natitirang alaala na lamang ng simbahan ay ang tore nito na makikitang malapit sa bulkan.

Isa itong biyaya sa mga naninirahan malapit doon.

Ang mga umagos na lupa at abo sanhi ng mga pagsabog ay nagsilbing pataba pagkalipas ng ilang taon.

Itinuturing ang Albay na isa sa mga may mayayamang lupang sakahan sa rehiyon ng Bicol.

Sa mga lupang sakahang ito nagbubuhay ang mga produktong abaka, niyog, palay at gulay.

Ang dengue fever ay isang kondisyong dulot ng dengue virus.

Kagat ng lamok na may dalang dengue virus ang sanhi ng pagkakasakit.

Kailangan na ng gobyernong gumawa ng mga bagong paraan upang maibaba ang bilang ng mga kaso.

Kailangan ng pakikipagtulungan ng lahat sa mga simpleng gawaing makaiiwas sa sakit.

Palagi dapat sinusuri ang loob at labas ng bahay kung may mga naipong tubig na hindi napapalitan.

May mga programa ang lokal na gobyerno para mapuksa ang mga lamok katulad ng fogging.

Mhalaga talaga ang pakikiisa ng bawat mamamayan sa komunidad.

Pula ang tali ng sako.

May alagang ibon si Islaw.

Ising ang pangalan ng ibon.

Araw-araw ay binibigyan ng pagkain ni Islaw si Ising.

Masaya si Islaw sa alaga niya.

Isang araw, nakawala sa hawla si Ising.

Pag-uwi ni Islaw, naroon na si Ising.

Hinihintay na siya sa loob ng bahay.

Sabik na sabik na si Jose.

Darating ang Nanay niyang si Aling Malou.

Galing siya sa Japan.

Sumama si Jose sa Tatay niya sa paliparan.

Hiniram nila ang lumang jeep ni Tito Boy para
makapunta roon.

Si Manuel Quezon ay isang masigla at masipag na
lider.

Anumang gawaing ninanais ay isinasakatuparan
agad.

Ayaw na may masayang na panahon dahil
naniniwala siya na ang oras ay ginto.

Mahalaga ang bawat sandali kaya't hindi dapat ito
inaaksaya.

Magagawa ngayon ay hindi na dapat ipagpabukas
pa.

Sa kapaligiran ng bansang Pilipinas, marami ang
makikitang punong niyog.

May mga produktong ibinebenta na galing sa puno ng niyog.

Ang niyog ay tinaguriang puno ng buhay.

Ang mga bahagi mula ugat hanggang dahon ay napakikinabangan.

Ang laman ng niyog ay ginagawang buko salad, buko pie at minatamis.

Ginagamit ito bilang sangkap sa paggawa ng arina, mantikilya, sabon, krudong langis, at iba pa.

Natuklasan ng isang urologist na ang paginom ng sabaw ng buko araw-araw ay nakatutulong sa kidney ng isang tao.

Nakatutulong ang araw-araw na pag-inom ng tubig para maiwasan ang pagkabuo ng bato sa daanan ng ihi.

Natuklasan pa na mas maraming protina ang nakukuha sa gata ng niyog kaysa sa gatas ng baka.

Ang langis ng niyog ay nagagamit din bilang preservative, lubricant, pamahid sa anit, at iba pa.

Ang bulaklak ng niyog ay ginagawang suka at alak.

Ang ubod ay ginagawang atsara, sariwang lumpiya, at panghalo sa mga lutuing karne o lamang dagat.

Ang ugat nito ay ginagamit pang panlunas sa iba't ibang karamdaman.